

**“ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อสิทธิหน้าที่
กับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ
องค์กรปกครองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น”
Knowledge, Understanding, and Attitudes toward
Rights, Duties, and People’s Participation in the Local
Administrative Affairs in Khon Kaen Province**

พรสวรรค์ ปิยนันท์ศักดิ์ (Pornsan Piyantaisak)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองท้องถิ่นของประชาชน ในจังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองท้องถิ่นของประชาชน ในจังหวัดขอนแก่น และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน กับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองท้องถิ่นของประชาชน ในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จาก 7 อำเภอในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมีความรู้มาก ระดับทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน และ 2) ทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ความรู้ความเข้าใจ, ทัศนคติ, สิทธิและหน้าที่ของประชาชน, การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the level of people's knowledge, understanding, and attitudes toward civic rights and duties in local administrative affairs in Khon Kaen Province; 2) to study the level of people's participation in the local administrative affairs in Khon Kaen Province and; 3) to study the relationship between knowledge, understanding and attitudes toward civic rights and duties and level of people's participation in the local administrative affairs in Khon Kaen province. By using quantitative research methodology with 400 samples from 7 districts in Khon Kaen province, the study found that the level of people's knowledge and understanding toward civic rights and duties in local administrative affairs is good, the level of attitudes toward civic rights and duties in local administrative affairs is high, while the level of people's participation in the local administrative affairs is low. In this regard, the correlation between level of people's knowledge, understanding, and attitude towards civic rights and duties in local administrative affairs and level of people's participation in the local administrative affairs in Khon Kaen province analyzed by using

Pearson's Product Moment Coefficient method revealed that: 1) there was no statistics relationship between level of people's knowledge and understanding toward civic rights and duties in local administrative affairs and level of people's participation in the local administrative affairs and; 2) there was no statistics relationship between level of attitudes toward civic rights and duties in local administrative affairs and level of people's participation in the local administrative affairs in Khon Kean province.

Keywords: Participation, Knowledge and Understanding, Attitude, Civic Rights and Duties, Local Administration

1. บทนำ

การพัฒนาสังคมที่ทำการอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นเวลานานก่อให้เกิดบทเรียนที่สำคัญสำหรับนักพัฒนาว่าความพยายามในการแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยหยาบขึ้นความปรารถนาดี เมตตาจิตและทรัพย์สินอื่นใดจากคนภายนอกชุมชนเพียงลำพังนั้นไม่เคยประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนถาวรได้เลย บางครั้งพบว่าการพัฒนาที่มีปัญหาสังคมติดตามานานับประการทั้งที่มีการวางแผนในการให้ความช่วยเหลือตามโครงการต่างๆ เป็นอย่างดี เช่น ส่งผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ เข้าไปศึกษาปัญหา ศึกษาชุมชนและเสนอความคิดเห็นที่ยอดเยียม โดยการจัดสรรเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจำนวนมากแต่กลับไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นักวิชาการด้านการพัฒนาจำนวนมากให้ความเห็นว่าการพัฒนาในแนวทางเก่าที่มุ่งความช่วยเหลือทั้งด้านบุคคลากร วิชาการและทรัพยากรจากภายนอกเข้าไปเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ เพราะการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนจะบังเกิดผลก็ต่อเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันโดยที่ประชาชนเป็นผู้กระทำ (actor) การพัฒนาในยุคปัจจุบันจึงได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นจนเป็นกระแสหลักของการพัฒนาสังคมของทุกประเทศ (เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, 2545)

องค์การสหประชาชาติยังได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ในทุกระดับของกิจกรรมสาธารณะ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน (SDGs) อยู่ภายใต้เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (SDG 16: Peace, justice and strong institutions) อันหมายถึง สันติภาพ ความสงบสุข ความมั่นคง สิทธิมนุษยชน และการปกครองที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์ครอบคลุมถึงการส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศและสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ การสร้างหลักประกันว่าจะมีการละเว้นการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุมมีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ รวมทั้งสร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ (โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นรากฐานสำคัญของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับการปกครองในระดับท้องถิ่นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน เพราะเป็นสถาบันที่ฝึกหัดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นอันเป็นที่อยู่ของตนเอง เกิดความหวงแหนและความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น เป็นผลให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของไทยจะมีความเกี่ยวพันกับการเมืองการปกครองในระดับชาติเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมทางการเมืองการปกครองระดับชาติส่วนใหญ่พัฒนามาจากระดับท้องถิ่น (พงศ์กวี คนไว. 2556: 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยตามหลักการธรรมาภิบาล ที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการทำงาน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมการวางแผนตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบต่อในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน

และเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์กรและชุมชน จึงหมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ทางการบริหาร จัดการและทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตนเอง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองแบบตัวแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อไปทำหน้าที่แทนตน รวมถึงการที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนช่วยเหลืองานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ เช่น การเป็นอาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น

การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งจากหน่วยงานเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกใน ความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกัน แก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ การปกครองท้องถิ่นยังสอดคล้องกับแนวความคิด ในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนา ชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบท ที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนใน ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเอง ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันโดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระ ในการ ปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการพัฒนา ชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่” หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความคาดหวังว่า จะมี “ลาภลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพา ไม่ยอมช่วยตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2541: 3-4)

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จะได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง โดยกำหนดช่องทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยใช้สิทธิทางตรงทั้งสิ้น 16 มาตรา โดยในรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้เขียนคำว่า "มีส่วนร่วม" ไว้ถึง 22 ครั้ง มากกว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ซึ่งเขียนไว้ 9 ครั้ง แต่เป็นรองรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 ที่เขียนไว้ 34 ครั้ง (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2560) แต่ในความเป็นจริงประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้ว่า รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง และยังมีประชาชนอีกจำนวนมาก ละเลยการใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานกิจการขององค์กรภาครัฐอันรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่มีการแข่งขันทางการเมืองค่อนข้างสูงทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากการที่จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากเป็นลำดับต้นๆ ของประเทศ และในระดับท้องถิ่นก็มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากที่สุดในประเทศ คือ 10 และ 178 คนตามลำดับ (“ขอนแก่นมีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก-ส. อบจ. มากที่สุดในประเทศ”, 2563) ทั้งนี้การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ทำการเลือกตั้งท้องถิ่นในทุกระดับต้องหยุดชะงักลง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ก่อนการเลือกตั้งในท้องถิ่นรูปแบบอื่น ส่งผลให้เกิดบรรยากาศทางการเมืองที่ตึงเครียดทั้งจากนักการเมืองและประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีกระแสการตื่นตัวทางการเมืองในหมู่ประชาชน แต่จากสถิติผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่จัดขึ้นในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2563 กลับมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 59.39 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) ซึ่งน้อยกว่าสถิติผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในปี พ.ศ. 2562 ที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ที่ร้อยละ 71.97 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากกว่ากลับได้รับความสนใจจากประชาชนในการออกไปใช้สิทธินี้น้อยกว่าการเลือกตั้ง

ระดับชาติ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์การตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นพบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ครอบคลุมและครบถ้วน (ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และ สมควร นามสีฐาน, 2564) รวมไปถึงการวิจัยที่ชี้ว่าทัศนคติต่อการเมืองสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นิลมณี อุทิศผล และดวงพร พุทธวงศ์, 2564) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมทัศนคติที่ดีทางการเมืองจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยและพฤติกรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในทุกระดับ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นว่าเป็นอย่างไรเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาทางการเมืองการปกครองตามหลักประชาธิปไตยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในจังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ของการวิจัยนี้คือ จังหวัดขอนแก่น

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรของการวิจัยเรื่องนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป 1,456,532 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) และใช้การสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-stages random sampling)

วิธีการสุ่มตัวอย่างเริ่มจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร แต่ละอำเภอ กำหนดอำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การคำนวณของเวียร์สม่า (Wiersma, 1995) ที่กล่าวว่า ถ้าจำนวนประชากรที่ไม่เกินหลักร้อยควรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของจำนวนประชากร ดังนั้นเมื่อกำหนดร้อยละ 30 จาก 23 อำเภอ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 7 อำเภอ แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก ได้อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงคำนวณหาสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชาชนโดยวิธีบัญญัติไตรยางศ์ และทำการสุ่มแบบบังเอิญจนได้จำนวนตัวอย่าง 400 คน โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความพร้อมและความเต็มใจที่จะตอบแบบสอบถาม โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างดังตาราง

ตารางที่ 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชาชนในแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร/คน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง/คน
เมือง	416,285	208
ชุมแพ	119,697	61
บ้านไผ่	100,443	51
มีนบุรี	71,258	36
บ้านแฮด	32,937	17
แวงใหญ่	29,562	15
ซำสูง	23,651	12
รวม	793,833	400

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ สิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2564 – เดือนพฤษภาคม 2565

4. ตัวแปรการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรการวิจัยคือ

4.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

4.1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.2 ทศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 5 ด้านคือ

4.2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

4.2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2.3 การมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2.4 การมีส่วนร่วมในการได้รับผลจากการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. จริยธรรมวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในวาระการประชุมคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยฯ ครั้งที่ 11/2565 และมีระเบียบวิธีวิจัยที่คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง 3 ด้าน คือ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และการรักษาความลับของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดในแบบสอบถาม ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้

- 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย
- 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม
- 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ
- 5) การเสนอผลการวิจัยในภาพรวม
- 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและการดำเนินชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ปรับปรุงจาก สุชาติ พึงสาย (2548) และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการถามข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนที่มีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบตามความรู้ของตนเองว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ตอบถูก ให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด ให้คะแนน 0 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น และมีการตรวจให้คะแนนแต่ละระดับดังนี้

	คะแนนทางบวก	คะแนนทางลบ
เป็นไปได้อย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน	ให้คะแนน 1 คะแนน
เป็นไปได้	ให้คะแนน 4 คะแนน	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่น่าจะเป็นไปได้	ให้คะแนน 2 คะแนน	ให้คะแนน 4 คะแนน
เป็นไปไม่ได้	ให้คะแนน 1 คะแนน	ให้คะแนน 5 คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น และมีการตรวจให้คะแนนแต่ละระดับดังนี้

เคยเข้าร่วมทุกครั้ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
เคยเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง	ให้คะแนน 4 คะแนน
เคยเข้าร่วมบ้างเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
เคยเข้าร่วมน้อยครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
เคยเข้าร่วมน้อยครั้งมาก	ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชาชน วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2) ระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น นำเสนอด้วยสถิติพรรณนา โดยการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำคะแนนรวมที่ได้ไปแบ่งระดับช่วงชั้นคะแนนเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคะแนนที่กำหนดไว้ และหาคะแนนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยมีเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นคะแนนระดับความรู้ โดยใช้ระดับคะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน 11 - 15 คะแนน อยู่ในระดับ มีความรู้มาก

ช่วงคะแนน 6 - 10 คะแนน อยู่ในระดับ มีความรู้ปานกลาง

ช่วงคะแนน 0 - 5 คะแนน อยู่ในระดับ มีความรู้น้อย

3) ระดับทัศนคติต่อสิทธิและหน้าที่ในบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ในการตีความค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติตามความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51- 4.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติที่ดี

ค่าเฉลี่ย 2.51- 3.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติไม่ดี

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับทัศนคติไม่ดีที่สุด

4) ระดับการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ระดับการให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน โดยมีเกณฑ์ในการตีความค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในบริหาร

กิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ตามความหมายของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	การร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5) นำข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2, 3, และ 4 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient)

8. ผลการศึกษา

8.1 ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 51.75 และเพศหญิง ร้อยละ 48.25 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 24.75 ช่วงอายุอื่นเรียงจากมากไปน้อยคือ อายุ 41-50 ปี อายุ 21-30 ปี อายุ 51-60 ปี ต่ำกว่า 21 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 34.50 อาชีพอื่นเรียงจากมากไปน้อยคือ รับจ้าง ค้าขาย ไม่แน่นอน/ว่างงาน และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนระดับการศึกษา พบว่า ส่วนมากจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 27.75 ระดับการศึกษาอื่นเรียงจากมากไปน้อย คือมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช. ประถมศึกษาอนุปริญญา /ปวส. และปริญญาตรีหรือสูงกว่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ข้อ	ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวนคน	ร้อยละ
1	เพศ	ชาย	207	51.75
		หญิง	193	48.25
2	อายุ	ต่ำกว่า 21 ปี	39	9.75
		21-30 ปี	84	21.00
		31- 40 ปี	99	24.75
		41-50 ปี	97	24.25
		51-60 ปี	61	15.25
		61 ปี ขึ้นไป	20	5.00
3	อาชีพ	เกษตรกร	138	34.50
		รับจ้าง	90	22.50
		ค้าขาย	85	21.25
		ไม่แน่นอน/ว่างงาน	47	11.75
		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	40	10.00
4	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	76	19.00
		มัธยมศึกษาตอนต้น	111	27.75
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	95	23.75
		อนุปริญญา/ปวส.	68	17.00
		ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	50	12.50

8.2 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความรู้มาก ประชาชนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง ในช่วง 11-15 คะแนน จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 อยู่ในระดับปานกลาง

ในช่วง 6-10 คะแนน จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และอยู่ในระดับน้อย ในช่วง 6-10 คะแนน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 ดังตารางที่ 2

ทั้งนี้ ข้อที่มีการตอบถูกมากที่สุดคือ ประชาชนมีสิทธิที่จะได้สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยรัฐจะให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะแก่บุคคลในสังคม ตอบถูกร้อยละ 100 รองลงมาคือ หลักการสำคัญในดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตอบถูกร้อยละ 96.75 ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือ ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ตอบถูกร้อยละ 72.50

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับความรู้ (ช่วงคะแนน)	จำนวน	ร้อยละ
มาก (11 - 15 คะแนน)	233	58.25
ปานกลาง (6 - 10 คะแนน)	160	40.00
น้อย (0 - 5 คะแนน)	7	1.75
รวม 15 คะแนน	400	100

8.3 ระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา พบว่า ระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นโดยรวมอยู่ในระดับดี $\bar{x} = 3.69$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ทัศนคติเรื่องจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ที่คนในท้องถิ่นต้องร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟู $\bar{x} = 4.39$ รองลงมาคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้การทำงานได้รับการยอมรับจากสาธารณชนมากขึ้น $\bar{x} = 4.32$ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตรวจสอบการทำงานของชุมชนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานโครงการต่างๆ ล่าช้า $\bar{x} = 2.65$ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. รัฐธรรมนูญ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น	4.11	0.67	ดี
2. การที่ประชาชนมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตามรัฐธรรมนูญนั้นในทางปฏิบัติสามารถทำได้จริง	2.96	0.54	ปานกลาง
3. รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน	3.26	0.97	ปานกลาง
4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยให้การทุจริตลดลง	3.89	0.82	ดี
5. ประชาชนควรมีสิทธิดูแลจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในท้องถิ่นของตนเองได้	4.14	0.69	ดี
6. สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งคือการที่ประชาชนมีสิทธิปกครองตนเอง	3.90	0.91	ดี
7. ท้องถิ่นควรมีอำนาจและมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานท้องถิ่น	3.71	0.89	ดี
8. ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่น	4.00	0.74	ดี
9. ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมการดำเนินงานของท้องถิ่นของตน	4.10	0.76	ดี
10. การให้ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองก่อให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารมากขึ้น	2.88	0.90	ปานกลาง

สิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับ ทัศนคติ
11. ประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องดูแล อนุรักษ์และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเป็นส่วนกลางมิใช่เป็นหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว	3.45	0.71	ดี
12. จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจึงเป็นหน้าที่ที่คนในท้องถิ่นต้องร่วมกันอนุรักษ์/ฟื้นฟู	4.39	0.80	ดี
13. การจัดการศึกษาของท้องถิ่นควรต้องคำนึงถึงจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.77	0.82	ดี
14. ชุมชนมีสิทธิที่จะจัดการเกี่ยวกับกิจการสาธารณะตามที่เห็นสมควร	3.82	0.90	ดี
15. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคมได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น	3.64	0.92	ดี
16. ภาษีที่จัดเก็บมาจากท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีสิทธิในการบริหารได้เอง	2.98	0.99	ปานกลาง
17. การใช้เงินภาษีที่จัดเก็บจากท้องถิ่นหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้ต้องได้รับความเห็นชอบ	3.60	1.07	ดี
18. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ถึงผลการดำเนินงานโครงการของท้องถิ่นจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.14	0.81	ดี
19. การตรวจสอบการทำงานของชุมชนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานโครงการต่างๆ ล่าช้า	2.65	0.94	ปานกลาง
20. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้การทำงานได้รับการยอมรับจากสาธารณชนมากขึ้น	4.32	0.78	ดี
รวม	3.69	0.89	ดี

8.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย $\bar{x} = 2.14$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการได้รับผลจากการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น $\bar{x} = 3.47$ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น $\bar{x} = 2.19$ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น $\bar{x} = 1.96$ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น $\bar{x} = 1.59$ ส่วนข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น $\bar{x} = 1.48$ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	1.96	1.02	น้อย
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.59	0.89	น้อย
3. การมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.19	0.97	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลจากการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.47	0.99	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.48	0.76	น้อยที่สุด
รวม	2.14	0.97	น้อย

8.5 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า การหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ใช้ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (แอลฟา = 0.05) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน พบว่า ค่า Prob อยู่ที่ 0.228 ซึ่งสูงกว่า แอลฟา 0.05 นั่นคือระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

	(n = 400)	
ความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	r	Prob
การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.069*	.229

* $p < .05$

8.6 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า การหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (แอลฟา = 0.05) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน พบว่าค่า Prob อยู่ที่ 0.224 ซึ่งสูงกว่า แอลฟา 0.05 นั่นคือระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

(n=400)

ทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	r	Prob
การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	.058*	.224

* p<.05

9. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมีความรู้มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในจังหวัดขอนแก่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับ

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด (จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75) รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. (จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75) ซึ่งอาจมีผลทำให้ประชาชนได้รับการศึกษาและเรียนรู้จากสถานศึกษาถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ อาจเกิดจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วต่อเนื่อง มีความทันสมัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่แพร่กระจายออกไปอย่างทั่วถึง อีกทั้งในปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวในเรื่องของประชาธิปไตย นั้นหมายถึงการทำให้มีความรู้สิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วที่อาจส่งผลทำให้อยู่ในระดับความรู้มาก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพดล เมืองสอง (2541) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ของประชาชนในเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนมีความรู้ ในเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับดี โดยแม้ว่าจะแนบในช่วง 0 - 5 ซึ่งเป็นคะแนนต่ำ จะไม่มีเลยก็ตาม แต่ก็มีข้อที่ประชาชนตอบผิดมากที่สุด คือข้อคำถามที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถรวมตัวกันเพื่อเสนอชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ (ตอบถูก 292 คน ตอบผิด 103 คน) และสอดคล้องกับงานของ พรสวรรค์ ปิยนันท์ศักดิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลศิลา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลศิลามีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 75 โดยข้อที่มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุดคือ ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งตอบถูกเพียงร้อยละ 9.25 แสดงให้เห็นว่าประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบถึงสิทธิในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติของท้องถิ่นทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนหนึ่งยังคุ้นชินกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ในสังคมที่มีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบรัฐราชการที่นโยบายในระบบราชการมักจะมาจากเบื้องบน (Top-Down policy) จึงอาจไม่คุ้นเคยกับการเข้าชื่อถอดถอนหรือเสนอข้อบัญญัติต่างๆ ที่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบทางตรงของตนเอง

2. ระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้กับสอดคล้องงานวิจัยของ เทิดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และ วราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร (2560) เรื่อง ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วย ทั้งนี้ ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตด้านพฤติกรรม การมีส่วนร่วมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การแสดงออกด้วยการร้องทุกข์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อได้รับความไม่เป็นธรรมเป็นเรื่องปกติและควรกระทำเมื่อมีโอกาส มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมา ได้แก่ การไปดูการนับคะแนนเลือกตั้งในท้องถิ่นถือเป็นกิจกรรมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และช่วยป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.96 และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การแสดงออกด้วยการร่วมเดินขบวนประท้วงอย่างสงบและการใส่เสื้อสีต่างๆ เพื่อแสดงออกทางการเมืองเป็นเรื่องปกติของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.85 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อยู่ในระดับดี โดยพบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความรู้เข้าใจในกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองมีผลให้นักศึกษาสนใจและมีความตื่นตัวในสิทธิหน้าที่ของตนทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติมากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับดี

3. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนบางส่วนยังคุ้นชินกับระบบระบบอุปถัมภ์ มีการแบ่งกลุ่มแบ่งฝ่ายภายในท้องถิ่น การยึดติดกับตัวบุคคลหรือความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่มักเกิดเฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น (บุศรา โพธิ์สุข, 2559) สอดคล้องกับ ญัฐวัฒน์ สิริพรวุฒ (2560) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย มากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ขาดความสนใจในข่าวสารการเมืองโดยเฉพาะเรื่องที่คิดว่าไม่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อตนเอง ประชาชนคิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่มีหน้าที่ ไม่มีเวลา หรือเสียเวลาและโอกาสในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับน้อย ยังอาจเกิดจากลักษณะของระบบราชการของไทยที่มีลักษณะเป็นสั่งการจากเบื้องบน เน้นการตัดสินใจจากส่วนกลาง มีการกำหนดตัวบทกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ จริงหรือเป็นการวางเงื่อนไขที่จำกัดการใช้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ เช่น การกำหนดจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดไว้ค่อนข้างสูง ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นมีความเป็นไปได้ยากมากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่จะสามารถรวบรวมผู้ที่จะมาเข้าชื่อให้ได้ ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยตรงของประชาชน ที่ทางกฎหมายกำหนดว่า การที่ประชาชนจะยื่นร่างข้อบัญญัติใดๆ ต้องยื่นพร้อมประกอบคำร้องมาทั้งฉบับเพื่อเสนอต่อประธานสภาท้องถิ่น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะร่างข้อบัญญัติขึ้นมาทั้งฉบับได้ และทางกฎหมายมิได้กำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำร่างข้อบัญญัติต่างๆ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นที่อาจยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายไม่สามารถใช้สิทธิที่กฎหมายรองรับได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) สอดคล้องกับงานของ ปัทมา สุภกาบัง (2552) ได้ทำการศึกษาบทบาททวนบทเรียนการใช้สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า แม้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดจะมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่การบังคับใช้นั้นมีปัญหาอุปสรรคที่ทำให้สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่อาจเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ เช่น การขาดกฎหมายลูกออกมารองรับหลักการของรัฐธรรมนูญ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด การปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าประชาชนจะอ้างอิงหลักการตามรัฐธรรมนูญ แต่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงยึดข้อกฎหมายซึ่งบังคับใช้มาก่อนรัฐธรรมนูญ ทำให้สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนมีข้อจำกัดที่ไม่อาจบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ รวมทั้งทัศนคติและค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและภาคประชาชนทำให้มีการใช้และตีความหลัก “การมีส่วนร่วม” ในมิติที่แตกต่างกัน กลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญได้อย่างเต็มที่

4. ระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วม กับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สุพจน์ เวียงคำ (2549: 79) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตำบลต่างกัน มีระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลไม่แตกต่างกัน และยิ่งสอดคล้องกับงานของ เอกวิทย์ มณีธร (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่นของประชาชนที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ได้เป็นปัจจัยด้านเดียวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านโอกาส ความสามารถ และการมีความพร้อมของประชาชนที่จะเข้าร่วมรับฟัง เสนอปัญหา ตลอดจนการออกความคิดเห็นในกระบวนการนโยบายสาธารณะต่างๆ ด้วย (ศิลาพิชญ์ น้อยสมมิตร และ โชติกา แก่นธिया, 2562) สอดคล้องกับงานของ พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี และ พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, (2561) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสภาพสังคม

และเศรษฐกิจ กล่าวคือ สภาพสังคมและเศรษฐกิจต้องเอื้ออำนวย เช่น ได้รับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีโอกาสได้เข้าถึงสื่อมวลชนและข้อมูลข่าวสาร มีสถานะทางเศรษฐกิจ
ที่เปิดโอกาสหรือมีเวลาให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เป็นต้น 2) ปัจจัยด้าน
โครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองซึ่งต้องมีการจัดตั้งสถาบันและกระบวนการ
ตามหลักประชาธิปไตย ที่สำคัญคือนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องเข้าใจ และรับรอง
สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประชาชน
ทุกคนด้วย 3) ปัจจัยด้านจริยธรรมทางการเมือง ทั้งจากฝ่ายของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน
ที่ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นของคนที่แตกต่างกัน รู้จักถนอมถนอมถนอมต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง
กันในชุมชนหรือสังคม การต่อต้านคอร์รัปชัน การแบ่งพรรคแบ่งพวกทางการเมือง และ
การฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่เชื่อใจในรัฐ
หรือคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะเข้าไปเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการชุมชน
ของตนเองได้ 4) การส่งเสริมภาคพลเมืองให้เข้มแข็ง รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและให้ความ
รู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและ
ภาคเอกชน มีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์
ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแสโดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ สามารถ
เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบและติดตามประเมินผลได้อย่างเสรี ซึ่งจะทำให้
พลเมืองเข้าถึงการมีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้น แม้ว่าประชาชนจะมีความรู้
ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ
ท้องถิ่น แต่หากขาดปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ ดังที่กล่าวมา ก็อาจทำให้ประชาชนตัดสินใจ
ไม่เข้าร่วมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อยได้

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ เอกภาพ พลซื่อ, สมเจตน์ ภูศรี และ
รังสรรค์ สิงห์เลิศ (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของสตรีในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการ
ทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Stepwise Method และงานวิจัยของ สาธิต กฤตลักษณ์ (2557)
เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับ
พฤติกรรมของประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง
ขั้นพื้นฐานที่ประชาชนคนไทยต้องปฏิบัติตามหน้าที่ ผู้วิจัยเลือกใช้พฤติกรรมการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาท้องถิ่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และการร้องเรียนติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นกรณีศึกษาการมีส่วนร่วม และศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสำคัญส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจกับบทบาทของการปกครองท้องถิ่น มองเห็นและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองในหลายรูปแบบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองมาก ส่งผลให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน (พ.ศ. 2483) การให้บริการในด้านต่างๆ ของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประชาชนรู้จักเทศบาล นอกจากนี้คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง จึงทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลได้ดียิ่งขึ้น มองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการปกครอง และเห็นว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจะได้รับการสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น

5. ระดับทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถึงแม้ว่าทัศนคติจะหมายถึงสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในลักษณะชอบหรือไม่ชอบที่ค่อนข้างจะคงที่ ซึ่งแสดงถึงความเกี่ยวข้องอย่างแน่นแฟ้นระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เพราะผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรนี้ส่วนใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์กันต่ำ เช่น Fishbein และคณะ (1971) ที่เชื่อว่า แม้ว่าทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมรวมที่มีต่อสิ่งนั้น แต่พฤติกรรมของมนุษย์จะบ่งชี้ได้จากเจตจำนงที่จะกระทำ (Intention) มากกว่า นอกจากนี้ Triandis (1971) ยังพบว่า ทัศนคติเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ ยังมีสิ่งอื่นๆ อีกที่จะบังคับให้บุคคลแสดงออกอย่างอื่นที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติได้ โดย Triandis ได้เสนอตัวแปร 4 ตัวในการทำนายพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ ทัศนคติ ปทัสถานทางสังคม นิสัยและความคาดหวังผลที่จะเกิดตามมา ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อสิทธิและหน้าที่กับการ

ส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กันนั้น อาจเป็นเพราะนอกจากทัศนคติจะเป็นตัวทำนายพฤติกรรมของบุคคลแล้ว ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ปทัสถานทางสังคม นิสัย และความคาดหวังผลที่จะเกิดตามมา อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนบางส่วนยังยึดติดกับวัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชนไม่มีความสนใจในระบบการเมือง ไม่รับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันทางการเมือง รวมทั้งไม่คิดว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมือง และบางส่วนอาจเป็นแบบไพร่ฟ้า ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชนยอมรับอำนาจของรัฐบาล ประชาชนอาจมีความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการทางการเมือง กอปรกับคุ้นเคยกับการเมืองแบบตัวแทนซึ่งเชื่อว่ามีแต่เลือกตัวแทนทางการเมืองเข้าไปทำหน้าที่แล้ว ตนเองจึงไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนในกระบวนการทางการเมืองปกครองโดยตรงอีก นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะประชาชนในส่วนใหญ่ อาจยังรู้สึกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความยุ่งยากและยังต้องวุ่นวายอยู่กับชีวิตประจำวันของตนเอง เช่นการทำงาน การหาเช่ากินค่า รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมอื่นๆ จึงทำให้ทัศนคติที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ที่การมีส่วนร่วมไม่มีความสัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับวิจัยของ ประทุม ฤกษ์กลาง (2559) ที่ได้ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ภาพลักษณ์นักการเมือง ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อการเมืองสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะพบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่พบว่าระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับต่ำ ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังไม่สอดคล้องกับงานของ นิลมนี อุทิศผล และดวงพร พุทธรังค์ (2564) เรื่อง อิทธิพลของทัศนคติและการรับรู้ข่าวสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในพื้นที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของประชาชนโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน ทั้งด้านความเข้าใจ ด้านทัศนคติ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรมในระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างปานกลาง ($0.550 < r < 0.688$)

10. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

10.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) ควรส่งเสริมสนับสนุนการให้ความรู้ในสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน เพราะถึงแม้ว่าผลวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีบางเรื่องสำคัญเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนยังตอบไม่ถูก เช่น ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถรวมตัวกันเพื่อเสนอชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้องและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปี เป็นต้น

2) ควรส่งเสริมสนับสนุนทัศนคติที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะถึงแม้ว่าผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี แต่ก็มีบางเรื่องที่ประชาชนยังมีทัศนคติที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ที่ไม่ดีเท่าที่ควร เช่น การให้ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความวุ่นวาย การตรวจสอบการทำงานของชุมชนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานโครงการต่างๆ ล่าช้า และภาษีที่จัดเก็บมาจากท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการบริหารจัดการได้เอง เป็นต้น ดังนั้นการส่งเสริมสนับสนุนทัศนคติที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องจำเป็น เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจ ทำให้ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับและการคัดกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งมีผลให้มีการแสดง พฤติกรรมออกมา ทัศนคติจึงถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับต่างๆ มากขึ้นอย่างยั่งยืน

3) จากผลการศึกษาระดับทัศนคติที่พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การตรวจสอบการทำงานของชุมชนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานโครงการต่างๆ ล่าช้า ($\bar{x} = 2.65$) ฉะนั้นภาครัฐจึงควรส่งเสริมสนับสนุนและเปิดโอกาส ให้ประชาชน

เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยเฉพาะการเผยแพร่ข่าวสารความรู้และการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นหน่วยงานหลักในการให้ความรู้กับประชาชนถึงความสำคัญและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ผ่านการใช้ช่องทางสื่อสารอย่างหลากหลายรูปแบบให้ทันสมัยและเข้าถึงคนได้ทุกกลุ่มเพื่อให้การสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปถึงการรับรู้ของประชาชนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

4) จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับดี ภาครัฐจึงควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยยึดถือการยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรัฐ หรือต่อบุคคลของรัฐทั้งข้าราชการประจำและนักการเมือง โดยยึดหลักการขจัดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิดเห็น มุ่งเน้นหลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านการร่วมมือร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย

5) จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ภาครัฐจึงควรให้การศึกษอบรมเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ มีความคิดเป็นของตนเอง รู้จักวิเคราะห์และตระหนักถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองและช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองสิทธิของตนเองมากขึ้น นำไปสู่การสร้างพลังประชาชนหรือการ Empower ซึ่งเป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นของตน เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ การเข้าร่วมติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาในท้องถิ่น รวมถึงการร่วมกันสอดส่องพฤติกรรมทุจริตประพฤติมิชอบทางการเมืองต่างๆ เป็นต้น

6) จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{x} = 1.48$) ภาครัฐจึงจะต้องมีการใช้กฎหมายเพื่อบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับเปิดเผยข้อมูลที่เป็นข้อมูลสาธารณะให้ประชาชนได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับงบประมาณ แผน/โครงการ และผลการดำเนินโครงการ โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น ติตป้ายประกาศ การประกาศผ่านเว็บไซต์ สื่อโซเชียลมีเดีย หรือในสื่อสาธารณะอื่นๆ ที่เห็นได้โดยง่ายและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเป็นข้อมูลในการติดตามประเมินผลการพัฒนาหรือผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

10.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยการใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) ควรมีการศึกษาสาเหตุที่ประชาชนตัดสินใจไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) ควรมีการศึกษาวិธีการสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

11. เอกสารอ้างอิง

- ขอนแก่นมีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก-ส.อบจ.มากที่สุดในประเทศ. (2563). โพสต์ทูเดย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2565, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/637427>
- โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2565 จาก: <https://www.sdgmove.com/wp-content/uploads/2020/03รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประสานงานและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน-ปีที่-1.pdf>

- โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน. (2560). รัฐธรรมนูญ 2560 ให้เรามีส่วนร่วมเรื่องอะไรได้บ้าง. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565 จาก: <https://www.ilaw.or.th/node/4697>
- เฉลียว บุรีภักดีและคณะ. (2545). การวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักมาตฐานการศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย
- ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 8(1), 10–23. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/64435>
- ดวงพร พุทธวงศ์. (2564). อิทธิพลของทัศนคติและการรับรู้ข่าวสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในพื้นที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 18 (1).
- ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และ สมควร นามสีฐาน. (2564). พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2. *Journal of Modern Learning Development*, 6 (6), 244-265.
- เทิดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และ วราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร. (2560). ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 13 (2), 37-57.
- นพดล เมืองสอง. (2541). ความรู้ของประชาชนในเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- นิลมณี อุทิศผล และ ดวงพร พุทธวงศ์. (2564). อิทธิพลของทัศนคติและการรับรู้ข่าวสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในพื้นที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 18 (1), 321-332.

- บุศรา โปธิสุข. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. พิษณุเกล้าสาร, 12 (1).
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2559). การเปิดรับข่าวสาร ภาพลักษณ์นักการเมือง ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. BU ACADEMIC REVIEW. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2565 จาก: https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/jan_june2013/pdf/ac03.pdf
- ปัทมา สุกาปัง. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา : สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2565 จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/244627/165846/851374
- พงศ์วี คนไฉ. (2556). แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. บัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 8 (3).
- พรสวรรค์ ปิยนันท์ศักดิ์. (2559). Knowledge and Understanding Toward Civic rights and Duties in Administrative Affairs and People's Participation in Local Administration of Sila Municipality, Khon Kaen Province. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1 (1).
- พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี และ พระศิลาศักดิ์ สุขเมธ. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 3 (2).
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2541). การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิลป์วิษณุ น้อยสมมิตร และโชติกา แก่นธिया. (2562). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ. วารสารวิจัยวิชาการ, 2 (1).
- สาธิต กฤตลักษณ์. (2557). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 7 (1).
- สุชาติ พึ่งสาย. (2548). ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อสิทธิเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาชน ตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- สุพจน์ เวียงคำ. (2549). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20201002121233.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). การใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด วันที่ 20 ธันวาคม 2563 จำแนกตามจังหวัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20210423100838.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2565 จาก http://www.suankluay.go.th/news/doc_download/a_200617_142949.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). จำนวนประชากรจังหวัดขอนแก่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2564 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- เอกภาพ พลซื่อ, สมเจตน์ ภูศรี และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2557). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดร้อยเอ็ด. *Chophayom Journal*, 25 (1), 109–117. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejChophayom/article/view/19660>
- เอกวิทย์ มณีธร. (2553). ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 2 (2). <http://www.polsci-law.buu.ac.th/journal/document/2-2/3.pdf>.
- Fishbein, M. (1971). The prediction of behavior from attitudinal and normative variables. *Journal of Experimental Social Psychology*, 6(4), 466–487.
- Triandis, H. C. (1971). *Attitude and Attitude Change (Foundations of Social Psychology)*. Hoboken, NJ: John Wileys & Sons Inc.

- Wiersma, W. (1995). Research methods in education: An introduction. Boston: Allyn & Bacon.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an Introductory Analysis. New York: Harper & Row.